

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Samlinger

til

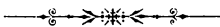
Jydsk Historie og Topografi.

~~~~~  
2. Række. II. Bind.  
~~~~~

Udgivet

af

det jydsk historisk-topografiske Selskab.

Aalborg.

Marinus M. Schultz's Forlag.

Trykt i Stiftsbogtrykkeriet.

1889—90.

Joh. Ad. Løvenstjerne.

Af J. Kinch.

I »Danmarks Adels Aarvog« findes Følgende om Stifteren af denne Slægt:

»Johan Adolph Struve, Kommerceraad, Assessor i Overhofretten i Norge, adlet (^{31/12}) 1714 med Navnet Løvenstjerne, opholdt sig 1735 i Danmark, døde i Amsterdam, »g. i Dec. 1715 m. Anna Sophie von Hühnenmörder, der »efter at være separeret fra Løvenstjerne ægtede Kaptain »Hartvig von Schack; hvorimod Løvenstjerne i Sept. 1728 »forlod Norge i Følge med en Frøken de Ferry, hvem han »i England ægtede.« — Der tillægges ham en Søn af samme Navn som Faderen, født 1724 i Norge. Han (Sønnen) og hans Börn antog Navnet Gravenhorst, og en af deres Efterkommere fik 1872 Stadfæstelse på sit Adelskab.

Følgende Fortælling viser, at der kan være Noget at bemærke eller nærmere at tilføje ved denne rimeligvis væsentlig fra Familien stammende Beretning, og vil vistnok tillige have nogen Interesse for Skildringen af Datidens Sæder og Anskuelser. Det er Grunden, hvorfor den her meddeles.

Familiens Stifter, J. A. Løvenstjerne, vides ikke tidligere at have stået i nogen Forbindelse med Ribe; men nogle År efter hans Flugt fra Norge dukkede han op her i Byen. Han må være kommen hertil i 1733; thi i Juni 1735 siger han, at han har opholdt sig her i 2 År. Han nævnes dog ikke før i November 1734, da han som Fuldmægtig for Konsumptions-Forpagteren indstævner en Sag for Rådstueretten. Han

søgte nemlig at komme frem som Sagfører og mødte fra næste Forår af hyppigt for Retten. Den 30te Marts 1735 fremstod han således på Tinget for nogle her indkvarterede Ryttere, som sydfor Byen havde opbragt en Del Kvæg, som de mente, var smuglet ud over Kongeåen. De havde andraget hos Stiftsbefalingsmanden, Geheimeråd Gabell, om at Løvenstjerne måtte beordres til at føre Sagen for dem, og Gabell havde givet deres Andragende den Påtegning, at da han trode, at Løvenstjerne derved kunde planere sig en Vej til Insinuation hos Rentekammeret, så opfordrede han ham til at påtage sig Sagen og udføre den til Kongens Interesse, så at han derved kunde forvænte Rekommodation og Forfremmelse. Rimeligvis har Rytterne også lovet Løvenstjerne Del i, hvad der ved Konfiskationen tilfaldt dem. Desværre for ham fik hverken Kongens Kasse eller Rytterne nogen Fordel af Sagen, da det ifølge Dommen betragtedes som godtgjort, at Kvæget ikke var uds muglet og således ikke kunde konfiskeres. — Samtidig mødte Løvenstjerne også for Andre og fungerede endogså et Par Gange ifølge Stiftsbefalingsmandens Konstitution som Sætteskriver ved Tinget.

Det Anførte viser, at Gabell allerede havde fået eller måske fra tidligere Tider har haft noget Kjendskab til ham og ikke var uvillig stemt mod ham. Han vilde således måske efterhånden nok kunne have skaffet sig en tarvelig Stilling her i Byen, hvis han ikke havde befundet sig i en stor Fare, som han selv uforsigtig havde bragt sig i ved en Ytring i en Ansøgning, som han allerede d. 19de Avgust 1734 havde indgivet til Stiftsbefalingsmanden om at blive fast ansat som Prokurator i Ribe.

Ansøgningen, der er meget vidtløftig, begynder med, at det ikke er nogen Forseelse i de højere Stillinger, som han tidligere har haft, men kun Fataliteter, som har bragt ham i hans nuværende ulykkelige Tilstand. Til Vidnesbyrd om sin tidligere Opførsel indsender han sin Bestalling af Kong Frederik d. 4de som Kommerceråd og Agent og sit af samme Konge udstedte Nobilitations-Patent tilligemed sine øvrige Bestallinger og endel Attester, som bevise hans gode Forhold. Han havde også af Geheimeråd Wibe som Statholder i Norge været indstillet til et Præsident-Æmbede og til forskellige Amtmandskaber, men uden at opnå noget, »uagtet han havde

den Lykke at behage begge de 2 daværende højeste Ministre, som ellers ikke stemmede godt overens«. Blandt Attesterne fremhæver han nogle fra Generallöjtnant Lützow om, at han 3 Gange var kommen Krigskassen til Hjælp i dens store Nød, 2 Gange med 1000 Rdl. og sidste Gang med 13,000 Rdl., hvorved han siger, at han både havde haft Tab og var kommen i Uenighed med sine Medarvinger. Han havde ikke nydt nogen Gage, siden han den 6te Marts 1714 opgav sin Regimentskvartermester-Stilling, men havde dog haft gode Indtægter i Norge ved indbringende Kommissioner, deriblandt mange Skiftekommissioner. Navnlig omtaler han en Kommissionssag mellem Gener.-Löjtn. Lützow, Oberst Brockenhus, Baron Rosenkrantz og dennes Svoger Coucheron, som han for Störstedelen havde afhandlet i Mindelighed til alle Parters Tilfredshed. — Men i sine »domestique« Sager havde han haft en »eclatant desastre«; d. 5te Decbr. 1714¹⁾ var han bleven viet til en meklenborgsk Dame af en Dr. Dyrkop, som, mærkeligt nok, havde begyndt sin Tale med de påfaldende Ord: Hier ist weder Gluth noch Stern. Efterat hans Hustru havde tilføjet ham al optænkelig Hjærtesorg, ja endogså tragtet ham efter Livet, havde hun forladt ham efter 1/2 Års Ægteskab og været fra ham i 7 År. Imidlertid var han kommen til Norge, og efter den nævnte Tid havde der fundet en Forsoning Sted imellem dem. Der var da bleven oprettet en Ægtepagt mellem dem, og Konen var rejst tilbage til Meklenborg for at opfylde visse Løfter (angående hendes Formue). Hun var dog atter bleven borte i 7 År, og først, da han lod hende stævne til Opnåelsen af Skilsmisse, havde hun indfundet sig påny. Imidlertid var en Anden bleven »reellement« hans Hustru, og for at undgå Vidtløftigheder var han rejst med hende til England og havde der ladet sig vi til hende. Han tvivlede ikke om, at alle retsindige Kasuister, både af Jurister og Theologer, vilde give ham deres Bifald heri eller idetmindste undskylde ham, især da hin Kvinde næste År lagde sig i åbenlyst Skjørlevned med en »Filou« i Kristiansand, der gav sig ud for en svensk Baron Ulfsparre. Hun havde derpå fra sin Side anlagt Sag imod ham til Skilsmisse, men på Grund af mødende Vanskeligheder ikke ført den tilende,

¹⁾ Adelsårbogen har, som vi have set, Årstallet 1715.

og da hun derpå rejste bort med sin »Amant«, var denne rømt bort med hendes Koffert. Ved Hjælp af nogle Soldater havde hun dog indhentet ham i Hamburg-Sund (i Norge); han havde igjen gjort hende godtroende, og de vare blevne liggende der over 8 Dage, indtil Skjelman igjen var flygtet bort med Alt, hvad hun ejede, og var sejlet til Lybæk. Hun var draget efter ham, men havde ikke truffet ham og var død forrige År i Hamborg. (Dette oplystes dog senere at være urigtigt.) — Han havde fortalt alt dette, især for at forekomme værre Rygter. — Han og hans (nye) Hustru havde hidtil levet lykkelig sammen. — Han havde ikke forsét sig i Andet, end i at han var rejst ud af Landet uden Permission, hvorved dog måtte bemærkes, at han intet Æmbede havde haft; sine Kommissionsager havde han dels afviklet, dels overdraget til ærlige og vittige Mænd. Desuden var der senere udstedt en Generalpardon for alle Flygtninge. — I Betragtning af sin tidligere Stilling androg han nu om, at Stiftsbefalingsmanden vilde forunde ham en Bevilling som Prokurator i Ribe, hvor han ved sin Hjemkomst først var landet. Han vidste vel, at Navnet Prokurator havde noget, om ikke Detestabelt, så dog Forargeligt for Mange, som stødte sig over nogle uretvide Tingstudes Krogstier; men fornuftige Mennesker vidste at gjøre Forskjel på Folk og vidste tillige, at Prokuratorer vare aldeles nødvendige til Justitiens Fremme.

Denne lange Skrivelse er vel stiliseret og tillige affattet på en Måde, som må vække Medfølelse for Manden; men mærkeligt er det, at Løvenstjerne ikke har betænkt, at han i den angiver sig selv som skyldig i Bigami. Gabell fandt det nødvendigt at indberette Sagen til Kancelliet. Dog har han måske nok søgt, såvidt muligt, at skåne Manden; thi da Kancelliet endelig d. 25. Febr. næste År (1735) svarede ham, må det rimeligvis have forlangt nye Oplysninger; thi først d. 15de April kom Ordren til at anlægge Sag imod Løvenstjerne tilligemed et beneficium paupertatis for Aktor, som skulde føre Sagen gratis, hvilket vel dengang var Tilfældet med alle Kriminalager.

Allerede d. 22de April gav Gabell Prokurator Niels Foersum i Ribe Ordre til at anlægge Sagen, og han udtog så Stævning mod Løvenstjerne til d. 5te Maj. Begge mødte. Aktor anførte, at efter den kongelige Skrivelse til Gabell

kunde Generalpardonen af 16de April 1732¹⁾ ikke angå Indstævnte. Løvenstierne forlangte Sagen udsat i 3 Uger, for at han imidlertid kunde føre nogle Vidner, ved hvis Afhørelse Antonette Auguste de Ferry (den Dame, som var rømt med ham, og med hvem han skulde være bleven gift), nødvendig måtte være tilstede; hun var næmlig rejst fra ham, førend hun var bleven stævnet eller kunde vente at blive stævnet i denne Sag, og opholdt sig nu på Römø.

Ved Sagens nye Foretagelse d. 7de Juni fremlagde Løvenstierne et Indlæg, hvori han afvender Beskyldningen for Bigami ved nu at erklære, at det havde været en urigtig Angivelse af ham i Supplikken til Gabell, at han i England skulde være ægteviet til A. A. de Ferry, til hvilken Angivelse han var bleven forledet ved hendes Bönner, for at skåne hendes Rygte, og fordi han i Tillid til Gabells almindelig bekjendte Generositet ikke frygtede for farlige Følger deraf, ligesom han også endnu trode, at Gabell havde forsøgt at hindre Sags Anlægelse imod ham. Til Bestyrkelse af sin Påstand om, at han ikke var viet til A. A. de Ferry, fremlagde han dennes egen Erklæring herom og nogle Ribe-Borgeres Vidnesbyrd om, at han 14 Dage, førend han anede nogen Tiltale i denne Sag, engang var kommen hjem til sit Logis i Ribe og havde fundet sine fleste Sager indpakkede; da han nu fordrede Forklaring herom af den nævnte Dame, havde denne i deres Nærværelse erklæret, at hun havde Lov til at rejse fra ham, da de ikke vare viede. Han forsikrer også, at han i England ikke havde talt med nogen anden Præst end den danske, og det ikke om nogen Vielse, til hvilken Præsten vistnok heller ikke vilde have været villig uden nærmere Undersøgelse af deres Forhold.

Om nu denne Forklaring er rigtig, eller om de Ferry har opofret sit Rygte for at frelse sin Mands Liv, efterat de havde fået en Anelse om den truende Fare, tør jeg ikke have nogen bestemt Mening om; men jeg er temmelig tilbøjelig til at tro det Første.

Hvad det Spørgsmål angik, om han var indbefattet i den 1732 givne Generalpardon, så siger han, at han ikke kunde få Andet ud, end at han måtte være indbefattet i den; men

¹⁾ Den angik i Virkeligheden kun bortrømte Soldater og dem, der vare flygtede bort af Landet for at undgå Krigstjenesten.

for det Tilfælde, at det ikke var således, havde han indsendt en allerunderdanigst Ansøgning til Kongen om Pardon for sig.

Den 5te Juli fældte Byfogden med tiltagne 8 Meddomsmænd den Dom, at selv om Løvenstierne ikke var viet til A. A. de Ferry, var han dog strafskyldig for sit forargelige Levned. Herfor og som Rømningsmand burde han straffes med at forlade Kongens Riger og Lande, hvortil gaves ham et Døgns Frist. Han skulde dernæst betale i Proces-Omkostninger 4 Rdl. og til Kongens Kasse, såvidt hans Bo strakte til, 50 Rdl.

Løvenstierne erklærede strax, at han vilde appellere denne Dom; men Foersum fik også under 9de Juli Stiftsbefalingsmandens Ordre om at appellere den til Byens Rådsturet som Overdomstol og fik så denne Rets Stævning over Løvenstierne til at møde d. 28de Juli. Her fik han dog forskellige Udsættelser for at fremlægge flere Dokumenter og Vidnesbyrd i Sagen. Disse vare heller ikke ganske uden Interesse, om end hans egen Stilling ikke blev væsentlig forandret derved. Om sin tidligere Hustru, A. S. v. Hunmörder, som han tidligere havde ansét for død, kunde han nu give den mærkelige Oplysning, at hun (som stammode fra Godset Firnstorff) havde giftet sig påny med en Hr. v. Schack og nu bode med denne på Godset Halberstorff, ligeledes i Meklenborg. Senere producerede han endogså en Notarialattest om, at Pastor David Sprengel i Läge i Meklenborg på Æmbedsvegne havde erklæret, at han d. 8de Januar (1735) havde kopuleret Kammerherre v. Schack og Fru Kommercerådinde af Løvenstierne, født v. Hunmodren (sic); han havde rigtignok i Begyndelsen haft nogen Betænkelighed ved at vi dem, men havde ved et højfyrsteligt Konsistorialmandat fået Ordre dertil. — Løvenstierne havde også ladet skrive til den danske Præst i London, Hr. Sören Poulsen, en født Riber, Student fra 1708, Broder til Byens daværende Delefoged, Hans Poulsen, og der var kommen det Svar fra ham, at han hverken selv havde viet Løvenstierne eller hørt Noget om, at han havde indgået noget Ægteskab i England. — Han fremlægger også et Par Vidnesbyrd fra Kristiansand, som bekræftede, at han 1726 havde stævnet sin Hustru for det derværende Konsistorium (dette Arkiv var rigtignok brændt), ligesom også, at hun senere havde haft den af ham fortalte Historie med Ulfsparre.

Ved Retsmødet d. 30te Septbr. anmeldte Løvenstierne, som imidlertid var flyttet fra Byen til Landsbyen Skjærbæk, 3 Mile sydfør Ribe, Sygdomsforfald, idet han var bleven angreben af en Rørelse, som var slået ud til Blodflod. Den 27de Oktbr. er han dog bleven så rask igjen, at han møder og beder om en ny Opsættelse. Senere indleverer han et nyt Indlæg i Sagen, i hvilket han viser sig som en velstuderet og blandt Andet i Bibelen og i Luthers Skrifter velforfaren Mand. Med Hensyn til, at han var bleven dømt for Usædelighed, beråber han sig ligefrem på Luther, som i et af sine Skrifter tillader den Mand, hvis Hustru forsømmer sine Pligter imod ham, at søge Erstatning hos en anden Kvinde. Skal han nu lide Forfølgelse, fordi han har fulgt Luthers Råd, så beklager han, at han nogensinde kom til at studere fremmede Sprog og læse dette; hvis Luther havde levet endnu, skulde han nok have forsvaret ham som en tro og ivrig Lærefader.

Rådstureten tog dog intet Hensyn til disse sidste Betragtninger. Ved dens Dom af 3die Januar 1736 blev han vel frifunden med Hensyn til Beskyldningen for Bigami; men for det vedvarende, åbenbart løsagtige og forargelige Løvned, som han havde ført med Antonette Auguste de Ferry, blev han i Henhold til Lovens 6—13—24 dømt (ligesom for anden-gang begået Hor) til Landsforvisning. Da han var uformuende, tilkjendes der blot Aktor 4 Rdl. til Kost og Tøring af hans sekvestrerede ringe Effekter, om der kunde overskyde så Meget fra den bevislige, prioriterede Gjæld.

Løvenstierne erklærede, at han vilde appellere Sagen (til Højesteret). Det blev dog det Offentlige, som stævnedes den for Højesteret »til Skjærpelse og nærmere Påkjendelse«. Den kom her for d. 9de Juli. Aktor var Prokurator Laur. Lunou. Selve Domsprotokollen synes at være tabt; men af den bevarede Voteringsprotokol ses det med Sikkerhed, at Udfaldet er blevet som ved Ribe Rådstue-Ret.

I de under Processen fremlagte Dokumenter findes nogle Oplysninger, som tildels kunne supplere det, som findes i Adels-Årbogen om Løvenstiernes Løvned. Ved Siden af sin Stilling som Regimentskvartermester havde han tillige været Agent i Rostock. Under sine Felttog i Meklenborg eller sit Ophold i Rostock var han rimeligvis bleven bekendt med Anna Sophia v. Hunmörder (eller Hunmodren, som hun i et

Dokument fra sin Hjemstavn kaldes) af en meklenborgsk Adelslægt, og efterat han havde taget sin Afsked, giftede han sig med hende. Rimeligvis i denne Anledning blev han d. 31te s. Måned adlet. De Nygifte flyttede til Kbhn.; men efter $\frac{1}{2}$ Års Ægteskab havde Konen forladt ham. Derefter var han flyttet til Norge, hvor han blev Assessor i Overhofretten, rimeligvis uden Gage, da han selv siger, at han intet Æmbede har haft og ingen Gage oppebåret siden 1714. Derimod havde han, som han selv siger, haft rigelige Indtægter af Kommissionssager og andre private Sager. Da Konen efter 7 Års Forløb kom tilbage til ham, og der blev sluttet en Ægtepagt imellem dem, indledes den med den Bemærkning, at da de desværre ingen Börn have eller Håb om at få nogen, så ville de trøste sig med følgende tydelige Kjendetegn på deres sande Ægtekjærlighed: Da Vedligeholdelsen af den timelige Velfærd væsentlig beror på Endrægtighed, hvis Mangel hidtil har kostet dem for meget, slutte de nu 1. et fuldkomment Formuesfællesskab, så at Konen giver Afkald på den Ret over hendes Formue, som kunde tilkomme hende efter tysk Ret, og overlader Manden Bestyrelsen af Formuen efter de danske Love. 2. Konen vil derfor strax begive sig til Meklenborg og opsi sine Kapitaler og sende dem såvelsom sine Møbler og andre Sager til Norge. Da dette måske kan tage længere Tid, forpligter hun sig ved sin adelige Ære og sin Ægtetro til at underrette sin Mand om Alt og høre hans Råd derom, og da hun som et Fruentimmer kan ved fremmede Intriger blive forledt til noget Skadeligt, så skal Alt, hvad der ikke bliver anerkjendt og underskrevet af hendes Mand, være ugyldigt. 3. Efter den Enes Død skal den Anden blive i Besiddelse af det fælles Gods; dog skal den Efterlevende, hvis den gifter sig igjen, give den Andens Arvinger 100 Rdl.; men hvis den Efterlevende også dør ugift, skal Godset deles ligeligt mellem Mandens og Konens Arvinger. På denne Ægtepagt ville de søge kongelig Konfirmation. — Den er dateret Drammen (»Bragernæs«) d. 13de Maj 1721 og underskrevet af Sognepræsten Hans Angel og Apotheker Gerh. v. der Lith, og desuden til yderligere Sikkerhed for begge Parters frivillige Samtykke og Underskrifternes Rigtighed af Amtmanden, J. Must.

Som det vides, blev Hustruen alligevel borte, dog nok

ikke atter 7 År, som Løvenstjerne siger i sin Ansøgning til Gabell, men 5 à 6 År, som han siger et andet Sted; thi allerede 1726 anlagde han Skilsmissesag imod hende i Kristiansand, hvor han vel altså på den Tid har boet, og da skal hun jo være kommen tilbage til Norge. Sagen varede i 1½ År og blev da afvist. Der er nogen Uklarhed i Beretningerne herom; men rimeligvis har det, hvad Løvenstjerne naturligvis ikke vilde sige, været, fordi han ikke kunde skaffe tilstrækkelige Vidnesbyrd om sin egen sædelige Vandel. Han siger nemlig selv, at på den Tid var en Anden bleven hans virkelige Hustru. Dette var Frøken Antonette Auguste de Ferry, hvis Herkomst ikke omtales i Retsakterne, men som uden tvivl var en Datter af den indvandrede Franskmand Peter de Ferry, Oberst og fra 1707 til 1725 Kommandant i Kristiansand, skjönt denne Datter, rimeligt nok, ikke nævnes i den Samling af Efterretninger om ham og hans Börn, som findes i »Personalhist. Tidsskrift« III., S. 160 fl.

Da Skilsmissesagen i Kristiansand var mislykket, var det, at Løvenstjerne flygtede 1728 med Frøken de Ferry til England, hvor han dog kun opholdt sig i nogle Uger. Hvor han senere havde været, indtil han 1733 kom med sin nye, såkaldte Hustru til Ribe, vides ikke. Rimeligst er det, at han er kommen hertil tilsøs fra Nederlandene.

Det var rimeligvis efter Løvenstjernes Flugt til England, at hans rette Hustru havde den Historie med Ulfsparre. Denne synes at have været en Æventyrer, hvem hun først og fremmest måtte forsyne med ordentlige Klæder, før han kunde lade sig se. Med ham levede hun et Års Tid i Kristiansand, medens hun fra sin Side førte en Skilsmissesag mod Manden. Denne Proces blev dog også afvist, fordi han ikke var bleven stævnet i Kristiania, hvor han som Assessor i Overretten havde sin rette Hjemstavn. Hendes Flugt med Ulfsparre og senere andet Ægteskab ere ovenfor omtalte. Hun må rimeligvis have været temmelig formuende, siden hun efter en sådan Fortid som hendes endnu i en mere fremskredne Alder kunde finde en sådan Bejler som en Kammerherre, og enten denne eller hun selv må have besiddet nogen Indflydelse i Møklenborg, siden der kunde udvirkes en Ordre til Præsten om at vi hende, skjönt hun ikke kunde bevise, at hun var skilt fra sin første Mand.

Efter Adelsårbogen skal Løvenstjerne være død i Amsterdam. Den Søn, som den tillægger ham, skal være født 1724 i Norge. Hvis dette Årstal er rigtigt, må han være en Søn af A. A. de Ferry, avlet i Ægteskabsbrud. Efter Alt, hvad der er oplyst, kan Faderen jo heller ingen Børn have haft med sin Ægtehustru. Så meget rimeligere er det, at Sønnen i St. Thomas, hvor han nedsatte sig, antog et andet Navn, nemlig Gravenhorst; men det synes at måtte bero på unøjagtige Oplysninger, når en af hans Efterkommere 1872 af den danske Regjering fik Stadfæstelse på sit Adelskab under Navnet Løvenstjerne.